

Examensarbete

Förskolläroartbildning 210hp

Är förskolan en arena som lyfter barns olika modersmål?

- En kvalitativ studie kring förskollärares utsagor om arbetet med barns modersmål

Examensarbete för förskollärare 15hp

Halmstad 2021-01-17

Lina Teow och Valentina Ramadani

Är förskolan en arena som lyfter barns olika modersmål?

- En kvalitativ studie kring förskollärares utsagor om arbetet med barns modersmål

Författare: Lina Teow och Valentina Ramadani

Termin och år: VT 2021

Handledare: Liselott Fritzdorf och Per Högström

Medbedömare: Anniqa Lagergren och Monica Frick

Examinator: Jonnie Eriksson

Förskolläraryrket 210 hp Högskolan i Halmstad vt-2021

Abstrakt

Syftet med denna studie är att lyfta fram och tolka förskollärares livsberättelser kring deras upplevelser av arbetet med barns modersmål. Detta för att tidigare forskning och beprövade erfarenheter har visat att förskollärare uttrycker en osäkerhet kring barns olika modersmål i verksamheten, då de hellre väljer att lyfta fram det gemensamma i verksamheten än barns enskilda olikheter. Studiens forskningsfrågor är därmed: *Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med barns modersmål? Vilka möjligheter och hinder upplever förskollärarna att det finns inom arbetet med modersmål?* Vår studie grundar sig i fenomenologisk hermeneutik som teori. För studien innebär det en kombination av både fenomenologin och hermeneutiken, detta genom förskollärarnas beskrivningar kring deras upplevelser utifrån sin egen livsvärld medan våra tolkningar och förståelser av deras beskrivningar utgår ifrån hermeneutiken. Studien utgår från halvstrukturerade livsvärldsintervjuer med sex förskollärare. I resultatet framkommer det en utmaning med att balansera mellan barngruppens behov och barnens enskilda behov. Studien kom även fram till att förskollärarnas inställningar och kunskaper påverkade om barn fick ta del av deras egna modersmål i verksamheten. Studiens slutsats visade på att barns modersmål har en stor påverkan i deras lärande och utveckling, och det är förskollärarnas ansvar att lyfta och arbeta med barns modersmål i verksamheten.

Nyckelord: Barns modersmål, förskollärares kunskap, inställning, möjligheter, hinder, fenomenologisk hermeneutik, livsvärld, upplevelse, tolkning, förförståelse, förståelse och den hermeneutiska cirkeln

Förord

Först och främst vill vi börja med att tacka våra handledare för vägledning och de förskollärare som ställt upp för intervju, utan er hade det inte varit möjligt att samla empiri. Vi vill även tacka våra nära och kära som har stöttat oss samt tacka oss själva och varandra för ett gott samarbete samt L&L som tagit oss igenom hela examensarbetet. Sist men inte minst, Amal Ibrahim Farah. Tack för att du har varit en grym vän som har hejat och trott på oss, under denna oroliga och stressiga period.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Tidigare forskning.....	6
3.1 Vikten av barns tillgång till sitt modersmål.....	7
3.2 Förskolans och förskollärares betydelse för barns modersmål.....	7
3.4 Förskollärares arbetsätt	9
3.5 Vårdnadshavarnas inflytande	10
3.6 Sammanfattning av tidigare forskning.....	10
4. Teori – Fenomenologisk hermeneutik	11
4.1 Fenomenologi	12
4.2 Hermeneutiken.....	12
5. Metod.....	13
5.1 Urval	13
5.2 Intervju	14
5.3 Etiska ställningstaganden	15
5.4 Studiens tillförlitlighet.....	15
5.5 Genomförande	16
5.6 Transkribering.....	16
5.7 Analysprocess.....	17
6. Resultat och analys.....	18
6.1 Svenska och inget annat	18
6.2 Förskollärarnas kunskaper i möte med barnen	19
6.3 Förskollärarnas uttalanden kring olika hinder	22
6.4 Relationen mellan vårdnadshavare och förskollärarna.....	24
6.5 Sammanfattning av resultat och analys.....	26
7. Diskussion	27
7.1 Exkludering.....	27
7.2 Förskollärarnas medvetenhet för modersmålsutveckling	28
7.3 Vårdnadshavarnas maktposition	29
8. Metoddiskussion	30
9. Slutsats.....	31
10. Didaktiska implikationer och vidare forskning.....	32
11. Referenslista.....	33

12. Bilaga 1	37
13. Bilaga 2	38

1. Inledning

På grund av det aktuella faktum att människor tvingas fly för att bosätta sig i annat land, har det bidragit till mycket invandring runt om i världen. Detta har gjort att många individer talar ett annat modersmål än majoritetsspråket i landet, och därmed har flerspråkighet väckt ett stort intresse i världen (Håkansson, 2019). Under den senaste tiden har Sverige oftast beskrivits som ett invandrarland, vilket har påverkat samhället på olika vis, från arbetsmarknaden till vardagliga situationer (Håkansson, 2019; Nilsson & Bunar, 2016). Immigration har bidragit till att många förskolor har blivit mångkulturella runt om i världen, vilket har resulterat i många nya utmaningar inom utbildningsområden (Nilsson & Bunar, 2016).

Vi har tidigare genomfört en studie kring flerspråkighet där resultatet visade på betydelsen av att arbeta med barns modersmål men förskollärarna från den förgående studien arbetade inte med området. Dessutom har vi lagt märke till att det inte har funnits många föreläsningar kring ämnet under vår studietid. Därmed har det skapat ett intresse för oss att studera vidare kring förskollärares beskrivningar av sitt arbete med barns modersmål, utifrån deras egen livsvärld samt vilka olika möjligheter och hinder det finns för arbetet. Språk är viktigt och för att bevara de språk som barn kan, är det väsentligt att det används kontinuerligt (Björk-Willen, 2018). Dessutom förklarar Walk, Matsu och Givanoni (2015) att det är viktigt att behärska sitt eget modersmål för att kunna utveckla ett andraspråk. När barn deltar i språkliga sammanhang skapar det möjligheter för språkutveckling. Därmed blir förskolan en betydelsefull plats för barn då det är en arena där de får möjlighet till språkliga sammanhang (Bjar & Liberg, 2010). Vidare förklarar Skans (2011) att barns förutsättningar för modersmålsutveckling ökar när pedagoger visar nyfikenhet och intresse för barns olika modersmål. Dock nämner Putjata (2018) i hennes studie att många pedagoger uttryckte arbetet med barns modersmål i verksamheten som en utmaning. Tidigare forskning har visat att barn kan få negativa känslor kring sitt förstaspråk om pedagoger förbjuder dem att tala deras modersmål (Hu, Torr & Whiteman, 2014). I Vaishs (2012) studie har det framkommit att 75% av lärarna är medvetna om hur viktigt modersmålet är för barn, då det kan ses som en viktig resurs för lärandesyfte. Trots detta procentantal, valde enbart 4,6% av lärarna att motivera och implementera barnens modersmål i verksamheten. Sandberg och Sandström (2012) lyfter svårigheten med att synliggöra och arbeta med de olika modersmålen som finns i verksamheten på grund av tidsbrist samt en för stor barngrupp. Därav bidrar det till att pedagoger hellre lyfter fram det gemensamma i barngruppen än det annorlunda, och därmed göms olikheterna. Skans (2011) förklarar i sin studie att

samarbetet mellan vårdnadshavare och pedagoger har en betydande roll för barns lärande. Läroplanen tar dessutom upp samarbetet mellan verksamheten och hemmet (Skolverket, 2018). Därmed kan pedagoger ta hjälp av vårdnadshavarna som språkresurser för att kunna lyfta olika modersmål på förskolan (Skans, 2011).

Läroplanen, som är ett styrdokument som pedagoger ska följa, belyser värdet av att arbeta med barns modersmål (Skolverket, 2018). Dock framhävs förskollärares ansvar för barns lärande och utveckling samt för undervisning, i den reviderade läroplanen (Skolverket, 2018), därmed ligger inte ansvaret hos dem personal som inte har förskolläraryt utbildning. Skollagen tydliggör att barn ska få rätt till modersmålsundervisning i skolan men de påpekar inte förskolans ansvar, vilket innebär att förskolan inte har en skyldighet till att erbjuda modersmålsundervisning med en modersmålspedagog (Björk-Willen, 2018). Trots att förskollärare ansvarar för undervisning, lyfter inte läroplanen hur eller på vilket sätt de ska implementera området i verksamheten. Därför anpassar förskollärare deras metoder och arbetssätt utifrån egna förutsättningar, erfarenheter och kunskaper för att uppnå läroplansmålen (Björk-Willen, 2018). Detta bidrar till att lärandet av språk ser annorlunda ut på varje förskola (Harju-Luukkainen & Kultti, 2017).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att lyfta fram och tolka förskollärares livsberättelser kring deras upplevelser av arbetet med barns modersmål. Våra forskningsfrågor till detta arbete blir därmed:

- ❖ Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med barns modersmål, utifrån deras egen livsvärld?
- ❖ Vilka möjligheter och hinder upplever förskollärarna att det finns inom arbetet med modersmål?

3. Tidigare forskning

Under denna rubrik presenteras tidigare forskning som är relaterad till området som studien undersöker. Detta för att forskning kan bidra till ökad förståelse inom arbetet med barns modersmål som därefter kan hjälpa oss i tolkningsprocessen. De olika rubriker som presenteras är *3.1 Vikten av barns tillgång till sitt modersmål*, *3.2 Förskolans och förskollärares betydelse*

för barns modersmål, 3.3 Förskollärares inställning, 3.4 Förskollärares arbetssätt och 3.5 Vårdnadshavarnas inflytande.

3.1 Vikten av barns tillgång till sitt modersmål

Walk et al. (2015) beskriver i sin studie att barns förstaspråk kan ses som ett redskap för att kunna utveckla andra språk. Ganuza och Hedman (2017) undersökte i deras studie om modersmålsundervisning hade en inverkan på barn med flerspråkiga förmågor. Resultatet av studien påvisade en positiv utveckling av barns ordförråd och läskunskaper. Det visade sig att de barn som hade högre läskunskaper inom modersmålet hade större ordförråd samt bättre läskunskaper på majoritetsspråket. I Hus et al. (2014) studie belyser de betydelsen av att få tala på sitt eget modersmål då det visade sig i resultatet att barnen fick en känsla av trygghet och acceptans som därefter resulterade i bättre självförtroende. Angelova (2006) förklarar i sin studie att flerspråkiga barn kan ses om en tillgång, då studien kom fram till att de flerspråkiga barnen stöttade de enspråkiga barnen inom deras modersmål genom bilder och tecken som hjälpmedel. Vidare påpekar Angelova (2006) att det är väsentligt att barn får ta del utav språkliga aktiviteter där de får samspela med varandra då barn lär sig ett nytt språk genom att lyssna och härma. I en annan studie som gjorts av Molyneux, Scull och Aliani (2016) visade det sig att pedagogerna använde sig utav olika språk som de implementerade i verksamheten, vilket resulterade i att både de enspråkiga och flerspråkiga barnen fick ta del utav ett annat språk än majoritetsspråket. Detta bidrog till ökad gemenskap, interaktion och positiva känslor hos barnen.

3.2 Förskolans och förskollärares betydelse för barns modersmål

I en studie som genomförts av Coelho, Andrade och Portugal (2018) förklarar de att förskolan inte är en obligatorisk verksamhet i många länder i världen, men däremot visar studien på att förskolan är en väsentlig arena för barns utveckling då det är en språklig miljö där de får interagera med andra barn. Vidare belyser Coelho et al. (2018) att det visade på en positiv effekt för barnen av att befinna sig i en verksamhet med flera olika modersmål, då det resulterade i interaktionsprocesser för barnen under aktiviteterna. Det framkom även i Coelhos et al. (2018) studie att det är väsentligt att pedagoger arbetar med barns modersmål då det är en grundläggande färdighet som möjliggör för deras modersmålsutveckling. Skans (2011) nämner att pedagoger som är flerspråkiga ses som en förutsättning för att verksamheten ska kunna arbeta med modersmålen på ett effektivt och fungerande sätt i den pedagogiska verksamheten. Därav ses flerspråkiga pedagogers språkkompetenser som en betydelsefull del på förskolan.

Skans (2011) lyfter också att när barn får ett positivt bemötande på förskolan kring deras modersmål, ger det större möjligheter och förutsättningar för lärande och utveckling av barns förstaspråk. Lartec, Belisario, Bendanillo, Binas-o, Bucang och Cammagay (2014) påpekar att barn är mer språkligt aktiva när pedagoger använder barns modersmål i undervisningen, till skillnad från majoritetsspråket. I en annan studie framkommer det att det är väsentligt att pedagoger använder deras egna kompetenser kring barns olika förstaspråk för att kunna variera språkundervisningen (Kultti, 2012). Däremot lyfter Kelly (2015) att en utbildad pedagog inte alltid kan veta vad som är passande eller fungerande för barn med flerspråkig kompetens. Därmed är det betydelsefullt att gå på kompetensutbildningar då det skapar möjlighet för djupare kunskap kring hur pedagoger kan skapa förutsättningar för att främja barns olika modersmål på diverse sätt (Kelly, 2015).

3.3 Förskollärares inställning

I Skans (2011) avhandling har det framkommit att pedagogers inställning till barns olika modersmål har en betydelsefull roll. Genom att signalera acceptans mot barns förstaspråk skapas en motivation för barn att lära sig. Däremot kan det ses som problematiskt när pedagoger inte behärskar vissa utav barns modersmål då det kan kännas svårt för dem barn att uppnå en känsla av acceptans, men Skans (2011) nämner att pedagogerna uttryckte att alla barns modersmål var lika viktiga och därav försökt lära sig vissa ord på barnens modersmål för att alla skulle få känna en gemenskap i barngruppen. I en studie som Khejeri (2014) har gjort kring lärares attityder gentemot användningen av barns modersmål, visade sig att endast 6% av respondenterna ville att barnen skulle använda sig av deras förstaspråk i undervisningen, vilket visade på att barnens modersmål hade ett litet värde jämfört med majoritetsspråket.

Langeloo, Mascareño Lara, Deunk, Klitzing och Strijbos (2019) kommer fram i sin studie att pedagoger planerade aktiviteter för enspråkiga- och flerspråkiga barn på diverse sätt och deras samspel med pedagogerna skiljde sig. Det framkommer i resultatet att det bättre samspelet visades när de enspråkiga barnen förstod innebörden av en aktivitet medan de flerspråkiga barnen hade ett sämre samspel då de hade svårt att hänga med under aktivitetens gång, vilket resulterade i mindre interaktioner med pedagogerna. Putjata (2018) skriver att många pedagoger ansåg det var utmanande att arbeta med modersmålet. De uttryckte att om barnen använde andra språk än majoritetsspråket var de rädda att barnen inte skulle lära sig majoritetsspråket ordentligt. Vidare uttryckte pedagogerna en oro kring att användning av minoritetsspråk kan leda till att majoritetsspråket får mindre utrymme i verksamheten. När pedagogerna fick

möjlighet att testa nya flerspråkiga metoder, under utbildningsprogram, bidrog det till att de blev mer språkmedvetna, vilket förändrade deras inställning till arbetet med barns modersmål (Putjata, 2018).

3.4 Förskollärares arbetssätt

Kirsch (2018) har studerat användningen av barns olika modersmål i undervisning, där resultatet visade på att lärarna använde barnens förstaspråk vid hälsningar och sångsamlingar. Lärarna kunde även uttrycka olika ord på barnens modersmål genom att fråga dem vad det heter på deras modersmål och därefter använda orden i olika sammanhang. Resultatet av att använda barnens modersmål i verksamheten visade sig vara positivt då barnen uppmuntrades till att uttrycka sig på sitt eget språk när de skulle förmedla någonting (Kirsch, 2018). I Skans (2011) studie använde pedagogerna deras språkkunskaper genom att växla mellan olika språk som de behärskade. Vissa av pedagogerna kunde tala samma språk som vissa utav barnen, vilket underlättade när barnen inte förstod på majoritetsspråket. Pedagogerna beskrev användningen av sitt modersmål som en stöttning, vilket var en effektiv metod som även visade en acceptans och respekt för andra språk. Likaväl när pedagoger visade ett intresse för barns modersmål genom att lära sig enstaka ord, bidrog det till att barnens enskilda språk accepterades (Skans, 2011). Utifrån en studie som Lartec et al. (2014) genomfört, lade de märke till hur lärare använde sig av barns modersmål genom att översätta olika föremål som fanns i verksamheten. Resultatet visade på att översättning var en effektiv metod då de flerspråkiga barnen fick en tydligare förståelse samt medvetenhet för både materialet och modersmålet. Skans (2011) exemplifierar användningen av bilder och teckenspråk som hjälpmedel för att kunna stötta dem flerspråkiga barnen som ännu inte behärskade majoritetsspråket. I en avhandling som Ljunggren (2013) har gjort, lyfter hon materialets betydelse för barns språkutveckling. I resultatet visade det att genom diverse verktyg såsom bilder, symboler och leksaker vidgades barnens kommunikation.

En annan studie undersökte hur digitala verktyg kunde underlätta kommunikationen på barns modersmål (Petersen, 2018). I denna studie tog pedagogerna hjälp av applikationen Skype, där barnen fick se och höra varandra under aktiviteten. Resultatet av studien visade på att digitala verktyg var ett hjälpmedel som bidrog till interaktion mellan barnen och det skapade förutsättningar för utveckling av deras modersmål, då de fick en trygghet av att höra andra barn som hade samma förstaspråk (Petersen, 2018). Utifrån Skans (2011) studie lade han märket till att pedagogerna använde sig av sagoböcker som planerad aktivitet. Pedagogerna uttryckte att

högläsning var en metod för barns språkutveckling, eftersom de använde sig av olika modersmål och konkreta föremål som stöttning för att barnen skulle få möjlighet till förståelse av sagorna. Dock påstår Skans (2011) att arbetet med barns modersmål inte sker lika ofta som det borde eftersom det endast sker vid planerade tillfällen, vilket kan ses som att pedagogerna inte utnyttjar möjligheterna som finns i verksamheten fullt ut.

3.5 Vårdnadshavarnas inflytande

För att kunna möta barns olika behov belyser Skans (2011) betydelsen av att ha kunskap och förståelse för barnen i sin egen barngrupp. Det är dessutom väsentligt att ha en viss kunskap kring barnens intresse och familjesituationen. Pedagogerna i studien uttryckte att det är viktigt med en god relation till vårdnadshavarna för att kunna skapa en god relation med barnen, vilket är en förutsättning för gemenskap och delaktighet. I Micheal-Lunas (2013) studie har hon också kommit fram till att samspelet mellan förskolan och hemmet är en viktig del inom arbetet med barns modersmål. Vidare förklarar hon att genom ett samarbete kan vårdnadshavarna berätta för pedagogerna om det enskilda barnets kunskaper och användning av första- och andraspråket. Därav utgör samarbetet en betydelsefull del inom arbetet. Skans (2011) nämner att pedagogerna uttryckte att verksamhetens arbete underlättas med tillit och samarbete med vårdnadshavarna. Genom en god relation kan vårdnadshavarna förklara och skapa möjlighet för pedagogerna att få kunskap kring barnets bakgrund och erfarenheter. Pedagogerna tog hjälp av vårdnadshavarna som språkresurser, när deras språkkompetenser inte var tillräckliga, genom att skriva ner olika ord och fraser på deras modersmål. Med denna strategi visade det sig att barnen blev utmanade i både minoritet- och majoritetsspråket under kommunikationen (Skans, 2011). Nesteruk (2010) lyfter i sin studie att vårdnadshavarna även har många utmaningar framför sig när det gäller stöttning av deras egna barns modersmålsutveckling. Därför är det viktigt att förskolan ses som en tillgång till att stödja barns modersmålsutveckling med hjälp av olika resurser, då studien har kommit fram till att de vårdnadshavare som har bredare stöd och fler resurser har enklare för att stötta deras flerspråkiga barn.

3.6 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattningsvis kom tidigare forskning fram till att barns modersmål är ett viktigt verktyg för att kunna utveckla majoritetsspråket. Det visade även att genom en behärskning av förstaspråket utvecklades olika kunskaper såsom ordförråd och läskunskaper. Tidigare forskning kom även fram till att förskolan är en plats där barn får möjlighet till språklig miljö och därmed utveckla olika kompetenser och färdigheter. Eftersom förskollärare arbetar på

denna arena har de också en stor betydelse då de skapar möjligheter och förutsättningar för barns modersmålsutveckling. Forskning framhäver olika strategier som pedagoger använde sig av för att stötta barns modersmålsutveckling. De olika strategier var bland annat bild-stöd, teckenspråk, symboler, översättning, digitala verktyg och högläsning. Pedagogers inställning har också en central roll för barns modersmålsutveckling, då de kan signalera acceptans för barnens olika modersmål. Dock påpekar tidigare forskning på att många pedagoger upplever arbetet med barns modersmål som utmanande och därmed gav de större utrymme för majoritetsspråket. Anledningen till detta är på grund av att de var oroliga över att majoritetsspråket skulle få mindre utrymme om minoritetsspråket skulle få ta större plats i verksamheten. Tidigare forskning lyfter dessutom betydelsen av en god relation mellan pedagog och vårdnadshavare. Vidare förklarar de att det är en grund för barns lärande och utveckling. De tidigare forskningar som presenterats går att koppla till vår studie då vi undersöker hur förskollärarna beskriver arbetet med barns modersmål utifrån deras egen livsvärld samt vilka möjligheter och hinder som förskollärarna upplever att det finns. Trots att tidigare forskning har undersökt både pedagoger och lärare, anser vi det fortfarande vara relevant för vår studie då dessa resultat går att koppla till förskolans utbildningskontext. Våra förståelser av förskollärarnas beskrivningar kring deras egna upplevelser med arbetet kan bidra med nya kunskaper som kan möjliggöra för nya inställningar och hur förskollärare kan arbeta med barns modersmål.

4. Teori – Fenomenologisk hermeneutik

Här presenteras fenomenologisk hermeneutik som studiens vetenskapsteoretiska utgångspunkt. Teorin valdes då studiens fokus är att tolka och lyfta fram vår förståelse av förskollärares uttalanden och upplevelser kring arbetet med barns modersmål. Inom fenomenologin ska de egna levda erfarenheterna beskrivas utifrån ett livsvärldsperspektiv, för att andra ska få en förståelse av innebörden i de upplevda erfarenheterna (Kvale & Brinkmann, 2014). Efteråt går det att använda hermeneutiken, då Birkler (2008) lyfter att teorin står för tolkning och förståelse av exempelvis texter. För studien har det inneburit en kombination av både fenomenologin och hermeneutiken, detta genom förskollärarnas beskrivningar utifrån egen livsvärld medan våra tolkningar och förståelser av deras beskrivningar utgår ifrån hermeneutiken.

4.1 Fenomenologi

Utifrån fenomenologin går det inte att begripa det verkliga fenomenet, utan vi kan endast begripa individers upplevelse av ett fenomen, därmed kan vi endast beskriva fenomenet utifrån individens levda erfarenhet (Kvale & Brinkmann, 2014). Birkler (2008) lyfter begreppet intentionalitet, som är centralt inom fenomenologin. Vidare förklarar Birkler (2008) att begreppet innebär medvetande, det vill säga att individen alltid är medveten om ett visst fenomen, då individens uppfattningar skapar bilder kring verkligheten. Det är dessa uppfattningar om livsvärlden och individernas handlingar som forskarna vill få en förståelse kring (Birkler, 2008). Kvale och Brinkmann (2014) lyfter betydelsen av att undvika tolkningar av individers upplevelser inom fenomenologin, vilket innebär att forskarens förförståelse bör sättas åt sidan för att istället fokusera på innebörden av meningarna kring fenomenet. Detta för att kunna lyfta livsvärldar på det viset som de visar sig. Under intervjuerna har vi strävat efter att vara neutrala genom att försöka sätta vår förförståelse åt sidan.

4.2 Hermeneutiken

Hermeneutiken står för tolkningar och förståelser av texter (Kvale & Brinkmann, 2014). I motsats till den fenomenologiska reduktionen, framhöll filosofen Gadamer att inom hermeneutiken kan ett objekt inte ses utan vår egen förförståelse, då förförståelse skapas genom erfarenheter, upplevelser samt kunskaper. Därmed utgår studien även från hermeneutiken under analysdelen för att vi ska kunna tolka texterna, i detta fall transkriberingarna, med hjälp av vår förförståelse, men även få en gemensam förståelse av texternas innebörd. Vår förförståelse grundar sig i våra egna erfarenheter då vi har upplevt att vi inte fått mycket stöd och stimulans för att kunna använda vårt modersmål i verksamheten när vi var yngre. Vidare förklarar Birkler (2008) att en förståelse av någonting, grundar sig på förförståelse, därför är förförståelse alltid med oss omedvetet när vi tolkar. Därav ska våra förutfattade meningar istället ses som en möjlighet och förutsättning när vi tolkar texter, vilket även Birkler (2008) belyser. I studien har vi med hjälp utav vår förförståelse kunnat tolka och lyfta fram vår förståelse av förskolläraernas beskrivningar av arbetet med barns modersmål. Genom att ge utrymme till deltagarna har de kunnat berätta utifrån egen livsvärld, vilket har resulterat i ytterligare förförståelse för oss under analysarbetet av det empiriska materialet. Det går att koppla till begreppet den hermeneutiska cirkeln som innebär ett ömsesidigt beroende mellan delarna och helheten, det vill säga förförståelse och förståelse. När en individ förstår en viss handling eller uttalande, blir denna förståelse till en förförståelse för att kunna få ytterligare kunskap. Detta ses som en cirkulär

process där det ömsesidiga beroendet sammansmälter när individens tolkningar och textens förståelse möts. Det är viktigt att skifta mellan helheten och delarna samt se ett samband mellan dessa två, för att kunna få en fullständig och djupare förståelse av texter (Allwood och Erikson, 2017; Birkler, 2008; Molander, 2003; Selander och Ödman, 2005). Genom vår förförståelse och erfarenheter har vi kunnat närma oss transkriptionerna för att kunna analysera och därefter besvara forskningsfrågorna. Dock har alla individer olika förförståelse på grund av olika erfarenheter. Därmed tolkas och uppfattas texter och handlingar på diverse vis, vilket resulterar i olika resultat. Därför går det inte att finna en slutlig sanning av något då ingenting är slutligt tolkat, utan det är en föränderlig process av tolkningar och omtolkningar (Molander, 2003). Det innebär att tolkningarna som gjorts i studien inte är någon absolut sanning, istället kan det ses som tolkningar baserat på vår personliga förförståelse.

5. Metod

Studien är en kvalitativ undersökning, där vi har använt oss av intervjuer för att besvara vårt syfte och forskningsfrågor. I det här avsnittet kommer de olika metodvalen att presenteras under följande rubriker: *5.1 Urval*, *5.2 Intervju*, *5.3 Etiska ställningstaganden*, *5.4 Studiens tillförlitlighet*, *5.5. Genomförande*, *5.6 Transkribering* och *5.7 Analysprocess*.

5.1 Urval

I studien har det gjorts olika avgränsningar och urval. Vi har valt att endast intervjua förskollärare. Anledningen varför vi endast valt förskollärare är på grund av att läroplanen belyser förskollärares skyldighet och ansvar för planeringar kring det pedagogiska arbetet, där modersmålsundervisningen ingår (Skolverket, 2018). Vi tog kontakt med sex förskollärare, som tackade ja till att delta i studien. Fyra av de olika förskollärare som vi intervjuat, kände vi sedan tidigare. Anledningen varför vi valde förskollärare som var bekanta, var på grund av att förskollärarna var tillgängliga och villiga till att delta. Denna typ av urvalsmetod innebär att författaren tar de personer som är tillgängliga, vilket Bryman (2018) kallar för bekvämlighetsurval. Genom ett snöbollsurval fick vi även tillgång till andra förskollärares deltagande via de personer som vi tidigare kände (Bryman, 2018; Ahrne & Svensson, 2011). Eftersom vi endast kände fyra förskollärare som ville delta i vår intervju fick vi kombinera båda urvalen då dessa förskollärare rekommenderade andra förskollärare som vi kunde ta kontakt

med som också hade erfarenheter kring arbetet med barns modersmål. En kombination av dessa två kriterier gav oss informationsrikdata för vår studie då vi kunde få tag på intervjupersoner.

5.2 Intervju

Genom att använda sig av en intervjumetod, i form av samtal, hjälper det författarna att få en väsentlig data för sin studie (Ahrne & Svensson, 2011). Anledningen till att intervjumetod valdes var på grund av att intervjupersonerna skulle få möjlighet att, med egna ord, berätta om sin egen livsvärld, upplevelser och åsikter under intervjun, vilket även Kvale och Brinkmann (2014) förklarar. Vidare förklarar Bjørndal (2005) att det finns fördelar med intervjumetod, eftersom forskare får en bättre förståelse av deltagarnas erfarenheter och upplevelser, att helt enkelt få syn på andras perspektiv. Vår studie utgick från halvstrukturerad livsvärldsintervju. Kvale och Brinkmann (2014) lyfter att denna sorts intervjumetod vill ta emot deltagarnas beskrivningar av undersökningsfenomenet utifrån deras egen livsvärld, genom forskarens tolkningar av beskrivningarnas innebörd. Detta innebär att forskaren försöker få en förståelse för de olika intervjuteman utifrån deltagarnas egna perspektiv. En halvstrukturerad livsvärldsintervju är varken ett vardagssamtal eller ett slutet frågeformulär, utan ett samtal som utgår från en intervjuguide med fokus på olika teman. Därför blir det intervjuarens ansvar att samtalet håller sig inom ramarna för området som studeras (Kvale och Brinkmann, 2014). Vi har använt en intervjuguide (se bilaga 2), då Bryman (2018) förklarar att det innebär en mall med en översikt över olika teman som diskuteras under intervjuerna. För att kunna besvara studien syfte och forskningsfrågor, var det väsentligt att få ta del av deras beskrivningar till *barns modersmål, deras pedagogiska roll, arbetssätt samt möjligheter och hinder som finns för arbetet*. Därmed utgick vi från dessa teman. Denna typ av intervjuguide kan, i vår studie, ses som flexibel då det både gav utrymme för intervjupersonernas utsagor och även för oss då vi kunde ställa följdfrågor utifrån det som förskollärarna uttryckte om.

På grund av rådande omständigheter, Covid-19, använde vi oss av telefonsamtal med enskilda förskollärare. Genom att använda sig av telefonsamtal, betonar Bryman (2018) att det kan vara ett enklare sätt att samtala om känsliga ämnen. Vidare påpekar Ahrne och Svensson (2011) att under ett telefonsamtal går det att uppfatta deltagarnas känslöstämningar genom deras ton- och röstläge. Under intervjuerna använde vi oss av ljudinspelning. Genom ljudinspelning kunde vi lyssna på intervjuerna många gånger, vilket bidrog till att inget material gick förlorat. Björkdahl Ordell, Dimenäs och Davidsson (2007) påpekar att detta är en metod som bidrar till att pålitligheten i studien ökar, då betydelsefull information kan förloras genom endast

anteckningar under intervjuerna. En annan fördel med ljudinspelning är att varje gång forskaren lyssnar på det insamlade materialet kan det leda till att de hör något nytt som kan vara betydelsefullt för arbetet (Bjørndal, 2005).

5.3 Etiska ställningstaganden

För att försäkra oss om att vi har förhållit oss till de fyra olika etiska aspekter *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* som Vetenskapsrådet lyfter, redogörs det under denna rubrik (Vetenskapsrådet, 2002). Inför intervjuerna tog vi kontakt med olika förskolor och förklarade syftet med vår studie. Vi skickade även ut samtyckesblanketter (se bilaga 1) för att få ett godkännande från dem förskollärare som ville delta i vår undersökning. I samtyckesblanketten hade vi informerat deltagarna om studiens syfte samt etiska ställningstaganden. Deltagandet var frivilligt och de kunde avbryta intervjun när de ville. Alla som deltog har avidentifierats på grund av att utomstående inte ska kunna identifiera deltagarna. Förskollärarna har därmed fått fingerade namn såsom Lena, Anki, Laura, Ella, Sara och Amina. All data som samlats in, används endast för denna studie.

5.4 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2018) hävdar att det finns fyra olika kriterier för tillförlitlighet: *trovärdighet*, *pålitlighet*, *överförbarhet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera*, som vi har valt att belysa då studien som genomförts är kvalitativ. Björkdahl Ordell et al. (2007) förklarar att ett faktum till ökad trovärdighet i kvalitativa forskningar är om forskaren redogör för genomförandet, vilket har gjorts i studiens metoddel. Det andra kriteriet, pålitlighet, hävdar Bryman (2018) att arbetets alla faser ska vara tillgängliga och tydliga för att andra forskare ska kunna ta del av forskningen och genomföra det. Detta är ett kriterium som vi har strävat efter, genom en tydlig beskrivning av tillvägagångssätt, olika urval och avgränsningar som gjorts i denna studie. Eftersom vårt resultat inte kan generaliseras, kan det hända att andra forskares resultat inte stämmer överens med vårt, men om någon annan individ hade intervjuat just de förskollärare som vi har intervjuat, hade de troligtvis fått samma resultat, därmed har vi god pålitlighet i vår studie. Det tredje kriteriet, överförbarhet, handlar om att andra individer ska kunna genomföra denna studie i en annan miljö med liknande förutsättningar, det vill säga en annan verksamhet (Bryman, 2018). Vi anser att vår studie kan genomföras på en annan verksamhet som har flerspråkiga barn. Det sista kriteriet, en möjlighet att styrka och konfirmera, innebär att forskaren inte ska lägga några personliga värderingar eller teoretiska inställningar för att

påverka genomförandet samt resultatet från undersökningarna (Bryman, 2018). Trots våra tidigare erfarenheter, som vi tidigare nämnt, har vi strävat efter att vara neutrala och säkerhetsställt att våra intervjuteman inte haft några personliga värderingar.

När en vetenskapligt skolad individ granskar intervjufrågorna ökar giltigheten i en studie, då det kan resultera i förbättringsförslag (Björkdahl Ordell et al., 2007), vilket i detta fall var vår handledare. Vi har tidigare genomfört en provanalys med en förskollärare som inte ingick i studien, eftersom vi ville testa hur intervjufrågorna fungerade. Efter genomförandet av intervjun fick vi i förbättringsförslag att använda oss utav teman för att komma närmare den fenomenologiska hermeneutiken, då de innebär att komma närmare deltagarnas utsagor. Därmed skrevs frågorna om till de fyra övergripande teman som diskuterades utefter.

5.5 Genomförande

Alla intervjuer skedde vid olika tider och tillfällen, beroende på när förskollärarna hade tid. Vid intervjuerna deltog förskollärarna enskilt med oss två som intervjuare. Under intervjuerna satt vi vid ett bord med två datorer och två telefoner. Ena telefonen var till för ljudinspelning medan den andra användes för att samtala med deltagarna. Innan varje intervju startades, frågade vi deltagarna om deras samtycke till ljudinspelning samt informerade dem om de etiska ställningstagandena. Vi började intervjuerna med att lyfta temat *barns modersmål* som vi samtalade kring. Med ett flyt och följdfrågor övergick samtalen till det andra teman, utan att vi behövde styra samtalet framåt. Alla intervjuer varade i cirka 45 minuter. Under intervjuerna hände det att samtalen fick nya infallsvinklar där deltagarna bland annat uttryckte händelser som inte var relevanta för studiens syfte och forskningsfrågor men med hjälp av följdfrågor riktade samtalen återigen tillbaka till ämnet. När deltagarna uttryckte att de inte hade något mer att tillägga, tackade vi för ett gott samtal och för att de kunde delta i studien.

5.6 Transkribering

Under denna rubrik redogörs transkriberingens tillvägagångsätt. All data som samlades in, transkriberades ordagrant från ljud till text. Det är väsentligt att transkriberingen skrivs ner ordagrant eftersom i kvalitativa undersökningar krävs det att forskaren gör en utförlig analys med hjälp av deltagarnas egna ord (Bryman, 2018; Fejes & Thornberg, 2019). Under transkriberingen fick vi stoppa ljudinspelningarna flera gånger för att inte missa det som deltagarna sade. Transkriberingen skrevs ner i ett word-dokument på cirka 20 sidor, som därefter lästes tillsammans, för att sedan kunna analysera och tolka förskollärarnas utsagor.

Transkriberingen bestod av deltagarnas ordagranna uttalanden. Trots de få gånger det blev tyst under intervjuerna har vi valt att inte markera eller skriva fram pauserna i det empiriska materialet. Vi använde oss utav kommatecken och punkt för att läsaren ska kunna utläsa deltagarnas uttalanden. Dessutom användes symbolen “[...]” när olika delar i meningen har tagits bort på grund av de inte var relevant för studien och därför har orden blivit utbytt med hjälp av symbolen.

5.7 Analysprocess

Som tidigare nämnts, hände det att förskollärarna enstaka gånger lyfte fram uttalanden som var utanför studiens ramar under intervjuerna. Därmed markerades den text som ansågs vara mest relevant för studiens syfte och forskningsfrågor med överstrykningsfärg. Genom överstrykningsfärg gick det att hitta diverse mönster och variationer av förskollärarnas livsberättelser. Bryman (2018) nämner att i kvalitativa undersökningar är det centrala att få tag i individers olika handlingar samt intentioner och förstå meningen i det. I och med att transkriberingarna visade olika variationer resulterade det i att de olika uttalanden hamnade i olika tematiseringar. De fyra olika tematiseringar som bildats är: *Svenska och inget annat*, *Förskollärarnas kunskap i möte med barnen*, *Förskollärarnas uttalanden kring olika hinder* och *Relationen mellan vårdnadshavare och förskollärarna*. Dessa tematiseringar kommer att redogöras under nedanstående rubrik. I och med att studien utgår från fenomenologisk hermeneutik var inte det väsentligt i studien att återberätta eller förklara det som förskollärarna uttalat kring arbetet med barns modersmål, utan målet var att tolka och förstå deras beskrivningar. I studien har därmed fenomenologisk hermeneutik varit väsentlig eftersom vi har använt oss av fenomenologin för att söka mening och hermeneutiken för att tolka meningen. Genom ett fenomenologiskt livsvärldsperspektiv, har vi kunnat tolka genom vår förförståelse och därefter fått förståelse för de olika beskrivningar som förskollärarna har upplevt. Genom att gå från att förstå till att tolka texter kan man få en djupare förståelse för texten, vilket även är det slutliga målet med en fenomenologisk hermeneutik (Ricoeur, 1992). I studien har det inneburit att gå från förskollärarnas beskrivningar om arbetet med barns modersmål till tolkningar av beskrivningarna som skapar fördjupad förståelse av förskollärarnas upplevelser.

6. Resultat och analys

I denna rubrik presenteras studiens empiriska material av de halvstrukturerade livsvärldsintervjuerna, utifrån vårt syfte och forskningsfrågor som därefter delades upp i fyra olika teman som bildats under transkriberingen.

6.1 Svenska och inget annat

Under denna rubrik presenteras det tre utdrag från det empiriska materialet som visar ett mönster på hur förskollärarna Lena, Amina och Sara uttalar sig kring att de upplever en svårighet med att arbeta med barns modersmål och därmed inte lagt större vikt på området. Dessa tre utdrag kan förstås som hinder till varför de inte arbetar med barns modersmål och det visar även att svenska är det språk som tar störst utrymme och är mer betydelsefullt än modersmålet utifrån deras livsvärldar.

“Jo men jag tycker att barns modersmål är betydelsefullt, såklart och att det finns en grund. Men jag kan inte se att det skulle hjälpa dem jättemycket i verksamheten för vi pratar svenska på förskolan. Vi personalen kan inte alla språk. Men jag förstår att det är betydelsefullt att barn har sitt eget språk i grunden och behåller sin egen kultur.” - Lena

I Lenas uttalande visade det att hon uppmuntrar modersmålet men att hon istället väljer att belysa det svenska språket som den centrala delen i verksamheten genom att säga “[...] för vi pratar svenska på förskolan”. Hennes uttalande “Vi personalen kan inte alla språk” tyder på att hon anser att ett hinder kan vara att hon inte behärskar andra språk. Det råder en förståelse från förskollärarens livsberättelse att hon som förskollärare måste kunna språket för att kunna hjälpa och ge stöd till de barn som har svenska som andraspråk. Detta kan uppfattas som en problematik, då det kan förstås från Lenas uttalande att hon står för att det svenska språket är det betydelsefulla i hennes livsvärld. Däremot kan det även förstås som en svårighet att balansera mellan det svenska språket och hur hon ska arbeta med modersmål eftersom de flesta barn talar svenska.

*“Jag har ju börjat inse att det är viktigt. Jag har börjat googla, läst jättemycket och kollat på Youtube för det har väckt en tanke i mitt huvud för på den förskolan jag jobbade på förr hade vi endast svensktalande barn, så jag har inte tänkt så mycket på det. Det har inte behövts på mitt förra jobb. Nu behövs det ju på mitt jobb, men jag jobbar med småbarn och då har det bara varit naturligt att vi har kört på svenska. De har ju inte kunnat tala när de kommer hit så vi har inte tänkt på det.”
- Amina*

Uttalandena *“Jag har ju börjat inse att det är viktigt”* och *“Det har inte behövts på mitt förra jobb”* visar på att Amina inte arbetat med barns modersmål och istället lagt energi på det svenska språket eftersom majoriteten av barngruppen hade svenska som modersmål. Trots att hon påpekar att arbetet med modersmål behövs på hennes nuvarande jobb, väljer hon att tala om sitt dåvarande jobb. Därmed ges det inte ett konkret svar från Amina om vad hon behöver för stöd för att kunna genomföra arbetet. Vidare uttalar Amina att *“De har ju inte kunnat tala när de kommer hit så vi har inte tänkt på det”* kan förstås som en utmaning för henne som förskollärare att arbeta med ämnet. Dock kan det uppfattas som att Google och Youtube är strategier som möjliggör för nya kunskaper kring arbetet med barns modersmål. Under utdraget talar Amina oftast i vi-form, hennes uttryck kring att de inte tänkt på det förr, går att tolkas som att det finns en underliggande mening bakom uttalandet, att det inte endast är hon som anser arbetet med barns modersmål som ett bekymmer. Dock förklarar hon inte vilka andra pedagoger som hon menar när hon uttrycker ordet *“vi”*.

“Det jag har jobbat mycket med är språket men jag har aldrig grundat mig i just hemspråket, för jag har trott att det är viktigare när de kommer till skolan för det är där de har hemspråksundervisning.” – Sara

I utdraget där Sara uttalar sig på följande vis *“[...] jag har aldrig grundat mig i just hemspråket [...]”* kan förstås som en osäkerhet kring att arbeta med olika modersmål. Däremot går det även att förstå uttalandet som att verksamheten som hon arbetar i, inte erbjuder denna sorts stöd. Det kan dessutom tolkas som att hon inte får tillräckligt med stöttning för att kunna stimulera barnens modersmålsutveckling. I empirin där Sara uttalar att det är betydelsefullt först när barn kommer till skolan, kan förstås som att hon inte anser det vara väsentligt under förskoleåren men det kan även tolkas som att hon dessvärre anser att hon inte har lika hög kompetens som lärarna på skolor och lägger därmed över ansvaret på skolor.

6.2 Förskollärarnas kunskaper i möte med barnen

Under denna rubrik presenteras olika arbetssätt som förskollärarna Anki, Ella och Laura lyft under intervjuerna. Ett mönster som går att följa utifrån dessa citat är engagemanget förskollärarna har för arbetet med barns modersmål, dock på olika sätt baserat på deras egna kunskaper och erfarenheter. De berättar dessutom varför just de arbetssätten är effektiva.

”Här jobbar man på ett helt annat sätt. Vi använder oss av böcker på olika språk, QR-koder med sånger på olika språk och Penpal. Det är sådana här saker som är väldigt nya för mig och det är ju jättespännande. Penpal är som en stor plastpenna. Det är ett superbra verktyg. Penpal är alltså ett digitalt verktyg där vi kan översätta

saker på olika språk. Jag jobbar på en 1–3 årsavdelning och här använder vi mycket pekböcker, och om barnen exempelvis vill veta vad häst heter på olika språk så kan vi ta reda på det med hjälp av verktyget. Så även om det är ett språk som jag personligen inte kan prata så kan vi sitta med barnen och se vad häst heter på exempelvis pashto som ingen av oss pratar här på avdelningen.” – Anki

Ankis uttryck “Här jobbar man på ett helt annat sätt” kan tyda på att hon anser att hennes avdelning arbetar på ett annat sätt jämfört med andra förskolor. Anki lyfter olika verktyg som implementerar barns modersmål såsom QR-koder, böcker och Penpal. Genom dessa olika metoder kan det tolkas som att hon har en möjlighet att möta och stötta barn med svenska som andraspråk, som därefter skapar förutsättningar och möjligheter för att utveckla det svenska språket utifrån barnens modersmål. Hennes uttalande “*Det är sådana här saker som är väldigt nya för mig [...]*” tolkas som att hon inte har arbetat med dessa metoder under en längre period men det visar även att hon har ett intresse och är villig att arbeta med barns modersmål. Hennes yttrande “*Jag jobbar på en 1–3 årsavdelning [...]*” kan också förstås som att oavsett ålder arbetar hon med olika material för att kunna stimulera och utveckla barns modersmål. Det kan dessutom tyda på att utifrån Ankis livsvärld har hon förmågan att belysa och implementera olika språk i verksamheten med hjälp av dessa verktyg, vare sig hon behärskar språken eller inte.

Vidare förklarar Anki ett ytterligare sätt som arbetslaget arbetar på.

“[...] min arbetskamrat kan vara med och komplettera mycket i undervisningen under dagen, exempelvis, när vi sitter och pusslar så fick jag be min kollega som talar arabiska ifall hon kan förklara för det här barnet mer specifikt. Då blev det en aha-upplevelse för barnet och då tänker jag att barnet har fått det både på svenska och på sitt modersmål, som man kanske känner sig betydligt tryggare med.” - Anki

I empirin är en möjlig förståelse av Ankis utsaga att hennes kollegas språkkompetenser tas till vara och används som en resurs, eftersom hon kunde stötta barnet tack vare hennes språkkunskaper. När Anki uttalar sig om att hon fick be hennes kollega förklara, tyder det på att barnet inte förstod när det endast var en förklaring på det svenska språket. När Anki vidare uttalar sig om att barnet fick en “aha-upplevelse”, förstås det som att översättning var en möjlig strategi som fungerade i denna situation då barnet fick en förståelse för uppgiften. I detta utdrag kan Ankis och kollegans språkkunskaper ses som delarna som kan resultera i nya kunskaper för barnet. Detta för att kunna få en förståelse för helheten, i det här fallet förståelse för aktiviteten.

“Vi har utbildning där vi arbetar utifrån läslyftet, där vi pedagoger får utveckla oss mer för att kunna läsa oftare för barnen. Vi har flerspråkiga pedagoger på avdelningen som kan läsa för barnen på deras modersmål. Vi har inplanerad läsning för barnen dagligen, där vi vissa dagar väljer vilka språk vi ska läsa på. Vi läser bland annat på engelska, turkiska, kurdiska, somaliska och bosniska eftersom vi har många barn som talar det språket. Vi arbetar även med Polyglutt som är en digital uppläsningssapp, den läser upp böcker på olika språk.” - Ella

I utdraget visar det ett engagemang från förskolläraren då hon arbetar med barnens modersmål genom en daglig inplanerad högläsning för barnen och gått på utbildningar om högläsning. I uttalandet *“Vi har utbildning där vi arbetar utifrån läslyftet, där vi pedagoger får utveckla oss mer för att kunna läsa oftare för barnen”* visar på att hon inte anser sig själv som färdig, utan har en förståelse för att hon kan vidareutvecklas genom utbildningar. Eftersom Ella arbetar med högläsning dagligen kan det tolkas som att hon förstår högläsningens syfte och funktion för barn med annat modersmål än svenska. Dessutom visar det sig i det empiriska materialet att hon brukar läsa för barnen på deras olika modersmål då det kan tolkas som att barnens förstaspråk får utrymme i verksamheten. Det förstås som att Ella använder digitala verktyg i samband med högläsning. Genom metoden Polyglutt, framhävs det som att Ella skapar möjligheter för att alla barn ska få ta del utav sitt modersmål i verksamheten.

“Jag jobbar med 1-2 åringar och de har ju ibland inte alls det verbala språket men att erbjuda modersmål gör att det skapar en relation till förskolan på sitt sätt. Jag jobbar också mycket med TAKK- tecken som stöd och ibland kompletterar med deras modersmål. Exempel om jag tecknar vatten och sedan säger jag maj som betyder vatten på arabiska så kan barnen se kopplingen mellan tecken som stöd, svenskan och kompletterande modersmål.” - Laura

I Lauras utsaga förstås det som att hon tar initiativ till att arbeta med yngre barn gällande deras egna modersmål, vilket visar på att hon är medveten kring fördelar med att de yngre barnen får arbeta med modersmål. När Laura uttalar sig på följande sätt *“[...] så kan barnen se kopplingen mellan tecken som stöd, svenskan och kompletterande modersmål”* kan det uppfattas som att igenkänningsfaktorn är en effektiv strategi då det blir ett förtydligande för barnen, att de får möta en helhet i och med att det blir tre steg i deras språkutveckling. Ordvalet *“deras modersmål”* kan förstås som att Laura inte behärskar barnens modersmål men det tolkas som att hon inte behöver kunna språket för att erbjuda det, utan att hon kan göra det på sitt eget sätt, vilket är med TAKK, svenska och ord på barnens modersmål. De tre olika språken, svenska, modersmål och TAKK, kan ses som delar, för att förstå helheten som innebär i detta utdrag att få en förståelse av ordet vatten.

Vidare förklarar Laura behovet med kompetensutvecklingsdagar och utbildningar.

“Jag tycker det är viktigt med kompetensutvecklingsdagar och utbildningar eftersom de kanske presenterar andra sätt att jobba med modersmål, för att det finns säkert extremt många sätt att göra det på och mitt sätt behöver ju inte vara rätt. Utvecklingsdagar finns ju men jag skulle vilja gå fler gånger än vid endast enstaka gånger vid läsåret.” - Laura

I detta utdrag tolkas det som att i Lauras livsvärld anses kompetensutvecklingsdagar och utbildningar som behövligt. Det kan förstås som att hon vill gå på kompetensutvecklingsdagar och utbildningar för att utveckla sig själv, genom att lära sig nya metoder som hon kan implementera i verksamheten. Det kan därmed uppfattas som att utbildningarna resulterar i nya kunskaper och arbetssätt. Hennes uttalande “[...] för att det finns säkert extremt många sätt att göra det på och mitt sätt behöver ju inte vara rätt [...]” visar på att hon arbetar med barns modersmål men att hon även har en förståelse för att det finns andra sätt att arbeta på, som hon är villig att lära sig. Det kan dessutom förstås som att hon anser att alla individers olika kunskaper och arbetssätt är viktiga och tar därmed vara på kompetensutvecklingsdagar och utbildningar, för att skapa ytterligare förutsättningar för barns modersmålsutveckling. Däremot kan det även förstås som att Laura är osäker om hennes arbetssätt är rätt eller inte.

6.3 Förskollärarnas uttalanden kring olika hinder

I nedanstående utdrag presenteras uttalanden från förskollärarna Anki, Ella, Laura och Amina kring olika hinder som påverkar arbetet med barns modersmål, som förskollärarna tidigare upplevt. Ett mönster som går att se utifrån dessa fyra utdragen är en känsla av frustration från förskollärarna.

“Jag upplever att de kanske inte har samma intresse som jag, asså rent språkmässigt. Jag tänker mig att det är ganska tråkigt för det tar ju inte så mycket energi att lära sig några ord och fraser. Sen beror det på vem man jobbar med, om man jobbar med sådana som inte har samma intresse så blir det ett hinder.” - Anki

I empirin där Anki uttalar “[...] jag upplever att de kanske inte har samma intresse som jag” visar sig att utifrån hennes livsvärld anses modersmål vara viktigt. Hennes utsaga tyder på en frustration och en utmaning när kollegorna inte har samma intresse för arbetet med modersmål medan Anki inte anser det vara ansträngande att implementera barnens olika modersmål i verksamheten. En möjlig tolkning ur empirin är att kollegornas avsaknad av intresse för området kan hindra Anki från att arbeta med barns modersmål.

“Något jag kan uppleva är att det kan bli ett hinder om alla i arbetslaget inte är överens om hur vi ska jobba eller om det finns brist typ av entusiasm i arbetslaget. Kollegor som säger nej språk är för svårt, eller jag kan inte det språket så jag behöver inte fördjupa i det språket. Vi kan exempelvis ta arabiskan, om jag har liksom en kollega som känner att hon tycker inte att hon behöver lära sig och känner att det är för svårt kanske. Det här har jag ju upplevt som sagt, men jag har ju alltid hänvisat till läroplanen och våra andra styrdokument som säger att vi ska jobba med det här på förskolan, så det är inget alternativ.” - Ella

Det empiriska materialet upplevs som en frustration från Ellas sida då hon förklarar att hon har upplevt att kollegor inte vill arbeta med barns modersmål, trots att läroplanen lyfter fram det som ett mål. I utdraget påstår Ella att kollegor har uttalat sig på olika sätt som visar på att de inte vill arbeta med området, vilket kan förstås som att hon syftar på att hon har ett större engagemang för barns modersmål än hennes kollegor. Å ena sidan kan det förstås som en problematik då Ella uttrycker att kollegorna har brist på entusiasm och att arbetslaget är oeniga om arbetssättet, vilket kan tyda på hinder för arbetet med barns modersmål. Å andra sidan kan det förstås som att Ella har försökt möjliggöra arbetet med barns modersmål för kollegorna då hon uttalar sig på följande vis *“[...] jag har ju alltid hänvisat till läroplanen och våra andra styrdokument som säger att vi ska jobba med det här på förskolan [...]”*. Detta uttryck kan tolkas som att hon tidigare har diskuterat tillsammans med arbetslaget kring hur de ska försöka möjliggöra för modersmålsutvecklingen i verksamheten. Uttrycket kan även tolkas som att Ella inte skulle ta ett *“nej”* till svar och att hon, trots hennes uttryck kring kollegornas brist på entusiasm, arbetar med barns modersmål.

“Det finns ju barn som inte vill. Jag upplever att många barn som jag möter tycker det är konstigt när jag engagerar mig i deras modersmål och frågar frågor kring det, typ att de tänker att det är fel plats att prata modersmålet, att de tänker vadå det är ju en svensk förskola, varför pratar hon mitt språk här. Men om vi istället hade bemött barnen tidigare vid inskolning och erbjudit modersmålet och liksom ändå visat att det ändå går att möta modersmål i förskolan, så kanske hade vi inte haft femåringar som undrar varför jag pratar deras språk.” - Laura

I uttalandet kan det uppfattas som att Laura varit med om att barn inte uppskattat att hon har lyft deras modersmål. Det kan förstås som att hon är engagerad i området men på grund av att dessa barn tidigare inte varit med om att deras modersmål har fått utrymme i verksamheten, anses det som *“fel”*. När Laura vidare uttrycker att om hon istället hade bemött barnens modersmål vid yngre ålder hade barnen troligtvis inte ifrågasatt varför, eftersom det inte hade varit något märkvärdigt om hon redan hade gjort det i tidig ålder. Uttalandet *“[...] så kanske*

hade vi inte haft femåringar som undrar varför jag pratar deras språk” kan uppfattas som en frustration och ett hinder till att arbeta med barnens modersmål då det skapas gränser för Laura när barnen inte vill.

“Jag har vissa vårdnadshavare som inte tycker att barnen ska blanda in modersmål i förskolan. Då har jag frågat varför. De har bara sagt att hemma pratar vi det och på förskolan svenska och någonstans kan vi inte ändra det som vårdnadshavarna tycker.” - Amina

Ur Aminas utsaga kan det uppfattas som att hon till viss del inte håller med vårdnadshavarna då hon ifrågasätter vårdnadshavarnas åsikter. Å ena sidan kan det förstås som en osäkerhet från Aminas sida kring arbetet med barns modersmål. Å andra sidan kan det förstås som att Amina ser samarbetet med vårdnadshavarna som en utmaning samt att en svårighet för henne blir att stötta barns modersmål när vårdnadshavarna själva inte vill. När Amina vidare uttalar sig på följande vis “[...] någonstans kan vi inte ändra det som vårdnadshavarna tycker” kan det även tyda på att vårdnadshavarnas åsikter hindrar Amina från att lyfta fram och arbeta med barnens modersmål i verksamheten.

6.4 Relationen mellan vårdnadshavare och förskollärarna

I de nedanstående utdrag presenteras olika uttalanden från förskollärarna Ella och Laura. Utifrån dessa uttalanden går det att se ett mönster, där förskollärarna lyfter hur de samarbetar med vårdnadshavarna, men på olika sätt. Dock vill vi belysa att vi inte hade intervjutema om samarbetet med vårdnadshavarna då studiens syfte inte var att undersöka samarbetet, utan detta var ett område som intervjupersonerna själva valde att lyfta fram under intervjun.

“Vi använder mycket bild-stöd, där vi pedagoger har tagit hjälp av föräldrarna för att översätta material som finns på avdelningen på barns olika förstaspråk. Vi arbetar med Läs hjärta förskola, som är ett samarbete med kommunen där barnen får låna hem böcker på olika språk. Dessa böcker finns på förskolan, som ett eget bibliotek. Vi byter ut böckerna veckovis så vi kan erbjuda nya böcker. Detta är ett samarbete med föräldrarna, eftersom det är de som läser böckerna hemma.” - Ella

I detta empiriska material kan översättning förstås som en bro mellan första- och andraspråket, och med hjälp av vårdnadshavarna gör de det möjligt att kunna implementera språken i verksamheten. Genom översättning möjliggörs Ellas stöttning för barnen och mötet med olika modersmål. Utifrån Ellas uttalande tolkas det som att samarbetet med vårdnadshavarna skapar förutsättningar för att barnen ska få möjlighet till att få en bok uppläst på två olika språk. Detta

uttalande kan även förstås som att Ella anser hemmet som en viktig plats och att vårdnadshavarnas språkkompetenser kan främja barnens språkutveckling.

Vidare berättar Ella om utvecklingsförslag som hon hade önskat.

“Det hade varit bra ifall vi hade kunnat erbjuda appen Polyglutt till föräldrarna också, ifall de hade kunnat få det gratis, för då hade de kunnat läsa oftare hemma men det kostar ju pengar så detta är ju en ekonomifråga.” - Ella

Uttalandet tolkas som en önskan kring ett fortsatt samarbete med vårdnadshavarna. Det kan även förstås som att vårdnadshavarna inte brukar läsa för barnen och därför önskas applikationen Polyglutt för hemmet, då det är en digital applikation som läser upp berättelser på olika språk. Dock ses det även som bristande ekonomi då Ella påpekar att “[...] det kostar ju pengar så detta är ju en ekonomifråga”. Det uppfattas även som att Ella vill samarbeta med vårdnadshavarna genom denna applikation, med önskan om applikationen som kostnadsfri, vilket dessutom kan förstås som att hon tänker ekonomiskt för både verksamheten och vårdnadshavarna.

“Jag har frågat föräldrarna om det finns specifika ord som barnet kan eller förstår mycket av och som är viktiga för barnet. Sedan försöker jag lära mig de orden på det språket. Det är samma sak när jag har inskolning då brukar jag fråga hur säger man det här ordet på ert språk, exempelvis ordet äta, hur säger jag det. Det medför att jag har en grund repertoar på olika språk. Det här blir ju ett samarbete med hemmet som vi också ska enligt läroplanen.” – Laura

När Laura uttrycker ”Jag har frågat föräldrarna om det finns specifika ord som barnet kan eller förstår mycket av och som är viktiga för barnet” kan detta förstås som att Laura försöker implementera barnens modersmål i verksamheten. Dessutom kan det förstås som att Laura har en vilja till att lära sig olika ord på barnens språk för att det ska underlätta för henne att kunna samspela och kommunicera med barnen. I det empiriska materialet visar det även på att hon uppmuntrar barnen att tala på sitt förstaspråk. Lauras uttalande “[...] när jag har inskolning då brukar jag fråga hur säger man det här ordet på ert språk [...]” tolkas som att hon så tidigt som möjligt, skapar en bra relation samt samarbete med vårdnadshavarna. Detta kan dessutom uppfattas som att Laura ser vårdnadshavarnas språkkunskaper som en positiv resurs. När Laura vidare uttalar sig på följande sätt “Det här blir ju ett samarbete med hemmet som vi också ska enligt läroplanen” kan det förstås som att Laura anser att hon har en skyldighet att följa förskolans läroplan och att det inte spelar någon roll kring vad hon personligen anser, utan som

förskollärare ska hon försöka samspela med vårdnadshavarna och göra dem delaktiga i verksamheten för barnens skull.

6.5 Sammanfattning av resultat och analys

I ovanstående analysdel har vi tolkat och lyft deltagarnas beskrivningar av fenomenet - arbetet med barns modersmål, utifrån deras livsvärld. I resultatet uppfattas det som att förskollärarnas förhållningssätt och åsikter varierade när det gällde arbetet med barns modersmål. Å ena sidan förstod det som att vissa förskollärare var osäkra och oklara, därmed var deras inställningar till arbetet med barns modersmål otydligt. Det kan även förstås som att förskollärarnas inställning och kunskap påverkade om barnen fick ta del av sitt eget modersmål i verksamheten. Det går att utläsa förskollärarnas uttryck kring att modersmål är en väsentlig del för barns lärande och utveckling. Dock prioriterades inte området lika högt som det svenska språket. Därmed visade det sig utifrån förskollärarnas utsagor att arbetet utgick från barngruppens behov, där mestadels var svensktalande, vilket resulterade i att förskollärarna hade svårt för att balansera mellan det svenska språket och barnens modersmål. Därav var en utmaning för förskollärarna att utgå från individens egna behov, vilket ledde till att modersmålet lades åt sidan. Det gick även att förstå att förskollärarna ansåg att lärare hade högre kompetens och hade fler resurser till stöttning för att utveckla modersmålet, därmed lades ansvaret över på skolor. Å andra sidan var de andra förskollärarna tydliga med att följa läroplanens olika mål, bland annat att implementera barnens modersmål i verksamheten. De förskollärarna som arbetade med barnens modersmål gav även variationer på olika arbetssätt och verktyg som de brukade arbeta med såsom bild-stöd, TAKK, högläsning, Polyglutt, Penpal och QR-koder.

Ett utvecklingsområde som förskollärarna uttryckte var önskning om fler utbildningar och bättre samarbete med vårdshavarna genom exempelvis arbetssättet Polyglutt. Dock påpekade även förskollärarna samarbetet med vårdnadshavarna som både möjligheter och hinder. Förskollärarna tog hjälp av vårdnadshavarna genom att använda dem som språkresurser när förskollärarnas egna språkkunskaper inte var tillräckliga, men när vårdnadshavarna hade andra åsikter än förskollärarna om barnens modersmål kunde det ses som en utmaning. Det uppfattas som att förskollärarna ville fortsätta den goda relationen med vårdnadshavarna samtidigt som förskollärarna även ville beakta vad som var bäst för barnet. Därmed kunde vårdnadshavarnas åsikter ses som hinder för arbetet med barns modersmål i verksamheten.

7. Diskussion

Under denna rubrik knyts studiens resultat och analys tillsammans med tidigare forskning och litteratur som har bildat nya rubriker: *7.1 Exkludering*, *7.2 Förskollärarnas medvetenhet för modersmålsutveckling* och *7.3 Vårdnadshavarnas maktposition*.

7.1 Exkludering

Det nämns i tidigare forskning att barns modersmål inte får lika stort utrymme som majoritetsspråket (Khejri, 2014). I vårt resultat tolkades det som att vissa förskollärare ansåg modersmålet som betydelsefullt för barns språkutveckling. Däremot uppfattades det även som att förskollärarna, vid flera tillfällen under intervjun, upprepade utmaningen med att stimulera barns modersmålsutveckling, när det finns många olika språk som de inte behärskar. Det kan tolkas som att det är en svårighet för hur förskollärarna ska arbeta för att kunna utveckla barnens alla språk, samtidigt som de belyser det svenska språket som majoriteten av barngruppen talar. Resultatet kan förstås som att modersmålen läggs åt sidan, vilket kan leda till exkludering. Detta kan ses i likhet till Vaishs (2012) forskning där hon, i sitt resultat, kommer fram till att många lärare upplever modersmål som väsentligt trots att de inte arbetar med det. Sandberg och Sandström (2012) hävdar att anledningen varför pedagoger inte arbetar med barns modersmål beror på barngruppens storlek och att de inte har tid. Dock framkom det i vår studie att anledningen var på grund av kollegors inställningar samt intressen som hindrade dem från att arbeta med området. En ytterligare anledning var att de hade en barngrupp där majoriteten talade svenska, därav blev det svårt för förskollärarna att tillfredsställa alla barns individuella behov, utan de utgick istället från barngruppen som helhet. Det går att utläsa i det empiriska materialet som att det finns en risk för att de flerspråkiga barnen hamnar i utanförskap, om förskollärarna ständigt utgår ifrån barngruppens behov. Anledningen till exkludering kan därmed vara förskollärarnas inställning och kunskaper. I det empiriska materialet tolkades det som att en förskollärare ansåg sig själv som mindre kompetent jämfört med lärare och lade därmed ansvaret på skolor. Därför är det viktigt att förskollärarna har goda inställningar kring deras kunskaper för att barn ska få möjlighet att ta del av sitt eget modersmål även i förskolan, som även Skans (2011) nämner i hans studie. Björk-Willen (2018) belyser att det finns en risk att språk slutar utvecklas om barn inte får använda det kontinuerligt. I det empiriska materialet går det att utläsa att förskollärarna hade en önskan om att få fler utbildningsdagar för att kunna få mer kunskap om barns modersmål och fler arbetssätt. Dock kan det förstås utifrån vårt resultat att det kan vara svårt att inkludera alla barns olikheter i verksamheten, i och med att

förskollärarna inte har en tilltro till deras kunskaper och att förskollärarna saknar resurser kring gällandet hur de kan främja barns enskilda modersmål.

7.2 Förskollärarnas medvetenhet för modersmålsutveckling

I läroplanen nämner de förskollärares ansvar att arbeta med barns första- och andraspråk (Skolverket, 2018). Dock påpekar läroplanen inte hur de ska arbeta. Anledningen varför förskollärare arbetar på olika sätt, förstår vi det som att barn har olika behov. Vi uppfattar dessutom läroplanen som tolkningsbar, för hur förskollärarna ska uppnå dessa olika läroplansmål, därav medför det att förskollärarna i vår studie använder sig utav olika strategier. Dessutom lyfter Björk-Willen (2018) att pedagoger använder sig av egna erfarenheter och kunskaper för att belysa olika språk. I resultatet förstås det som att förskollärarna strävade efter att implementera barns modersmål genom olika strategier. Från förskollärarnas uttalanden tolkades det som att bild-stöd var en effektiv metod för dem barn som behöver extra stöd för majoritetsspråket. Det uppfattades även som att förskollärarna använde sig av TAKK-tecken som en ytterligare metod för att kunna stötta barnen. Skans (2011) påpekar konkreta föremål och teckenspråk som hjälpmedel. Utifrån resultatet lyfter en av förskollärarna ett specifikt föremål, Penpal, som betydelsefullt. Förståelsen från hennes uttalande var att det inte krävdes språkkunskaper på barnens modersmål, utan med detta verktyg kunde de stimulera och arbeta med olika modersmål som de inte behärskade. I Lartecs et al. (2014) studie lyfts strategin att översätta olika föremål i verksamheten. Resultatet av Lartecs et al. (2014) studie påvisade att översättning var en effektiv strategi för flerspråkiga barn då de fick en tydligare förståelse för materialet och modersmålet. Ytterligare digitalt arbetssätt som förskollärarna använde var Qr-koder. Dessa användes för lärande på ett lustfyllt och meningsfullt sätt, för att kunna fånga barnens intresse för modersmål genom olika sånger. De olika arbetssätten går att se en likhet med Ljunggrens (2013) avhandling som påpekar att material har en väsentlig roll för barns första- och andraspråksutveckling. En annan forskning har även påvisat att det signalerade acceptans och en positiv känsla när lärarna implementerade barnens modersmål på förskolan genom exempelvis lära sig olika ord på deras förstaspråk (Kirsch, 2018; Skans, 2011). Till skillnad från att lära sig enstaka ord, visar det i vårt resultat att förskollärarna använde egna språkkunskaper som en resurs då de växlade mellan diverse språk som de behärskade. Det visade sig i resultatet att det var en effektiv metod och en bra resurs då barnen fick samma förklaring på olika språk, vilket resulterade i aha-upplevelse.

I resultatet förklarar en av förskollärarna att de använder högläsning som en metod och digitala högläsningsverktyg. Skans (2011) ställer sig kritisk mot detta då han hävdar att arbetet med modersmål endast brukar förekomma vid planerade situationer och därav vid få tillfällen. Dock framkom det i vårt resultat att det fanns möjlighet till inplanerade lästillfällen dagligen och att det skedde ett sammabete med vårdnadshavarna genom att erbjuda böcker på deras modersmål som de även fick låna hem. I vår studie kan det uppfattas som att vissa förskollärare hade en positiv inställning till arbetet med barns modersmål. Vidare förklarar Skans (2011) att när förskollärare bemöter barns modersmål med en öppenhet och en vilja att lyfta modersmålen, bidrar det till att barn får större utrymme till att lära och utveckla sitt modersmål. Samtidigt råder det en känsla av osäkerhet från förskollärarna i vår studie, kring huruvida arbetsätten är rätt eller inte, då det tolkas i utdragen att förskollärarna var tveksamma om deras arbetssätt var den mest lämpliga för barngruppen. Kelly (2015) belyser dock att en pedagog inte alltid behöver veta vad som är passande för att lyfta barns modersmål i verksamheten. Vi ifrågasätter även kring förskollärares skyldigheter till att arbeta och uppnå alla läroplansmål då läroplanen är komplex och innehåller många mål som ska uppfyllas.

7.3 Vårdnadshavarnas maktposition

En möjlig tolkning av resultatet är att samarbetet med hemmet har en betydelsefull roll, vilket även tidigare forskning nämner (Skans, 2011; Hu et al., 2014). I utdragen förstås det som att förskollärarna brukade samarbeta med vårdnadshavarna genom att exempelvis fråga dem om olika ord på deras modersmål som förskollärarna kunde lära sig. En nackdel som Skans (2011) lyfter fram är när pedagoger inte behärskar barns modersmål, eftersom det resulterar i att barn inte kan få extra stöd i modersmålen, men genom ett samarbete med vårdnadshavarna kan de stötta pedagogerna med modersmålen. Vidare förklarar Skans (2011) att vårdnadshavarna kan hjälpa pedagogerna, som språkresurser, genom att skriva ner ord och fraser på deras modersmål. Detta är en strategi som utmanar barn i både modersmålet och majoritetsspråket. I vår studie går det att utläsa att förskollärarna strävade efter ett gott samarbete med vårdnadshavarna men att det inte alltid var lika enkelt. Det framkom i resultatet att en svårighet förskollärarna hade upplevt var samarbetet med vårdnadshavarna när de hade olika åsikter och värderingar, kring arbetet med barns modersmål på förskolan. I resultatet tolkas det som att vissa vårdnadshavare inte ville att förskollärarna skulle arbeta med barns modersmål men trots utmaningen försökte en av förskollärarna uppmuntra vårdnadshavarna till användningen av modersmål. Dock visar det även i utdragen att vårdnadshavarnas åsikter kunde ses som hinder från att implementera diverse modersmål i verksamheten då en av förskollärarna uttalade under intervjun att det inte

fanns något som de kunde göra åt. Detta kan förstås som att förskollärarna inte ville framträda som experter inom barns olika modersmål gentemot vårdnadshavarna, trots att förskollärarna vet om att modersmålet är betydelsefullt och att det inte räcker med att endast lyfta modersmålet hemma. Därmed har vårdnadshavarna en stor makt och en avgörande roll kring arbetet med barns modersmål i verksamheten. Det kan förstås som att kombinationen mellan vårdnadshavarnas makt och förskollärarnas begränsade språkkunskaper inom barns modersmål, kan leda till en hierarki där förskollärarna känner sig maktlösa. Utifrån resultatet kan det uppfattas som att maktrelationer har en avgörande roll för förskollärarnas handlingar i verksamheten och har därmed en inverkan på barns lärande och utveckling.

8. Metoddiskussion

En kvalitativ undersökning förklarar Kvale och Brinkmann (2014) på att forskaren kan få en djupare inblick på deltagarnas upplevelser då de får berätta utifrån deras egen livsvärld. Därav ansåg vi att studiens trovärdighet har ökat i och med att intervjupersonerna fick utrymme för att berätta om deras individuella upplevelser. Eftersom studiens syfte var att lyfta fram och tolka förskollärares livsberättelser kring deras upplevelser för arbetet med barns modersmål, var kvalitativa intervjuer passande för att få en djupgående blick av det fenomenet som undersöktes. De olika teman som vi använde under intervjuerna kan ha påverkat förskollärarnas svar eftersom vi hade specifika teman såsom *möjligheter och hinder* samt *din pedagogiska roll* (se bilaga 2). I och med att vi valde att intervjua förskollärarna enskilt, fick studien det ovanstående resultat, men hade vi valt att istället genomföra intervjuer med flera personer samtidigt, hade vi troligtvis fått ett längre och djupare samtal som därefter hade resulterat i ett annat resultat. I efterhand har vi dessutom funderat på om resultatet hade blivit annorlunda om vi hade låtit informanterna ta del av deras transkriberade uttalande för att ge dem chans till att tydliggöra samt omformulera deras svar kring arbetet med barns modersmål, vilket även Bryman (2018) lyfter som ett utav de fyra kriterier för studiens tillförlitlighet.

Vi har intervjuat sex deltagare för att få ta del utav deras livsberättelser kring arbetet med barns modersmål. Detta belyser även Ahrne och Svensson (2011) som påpekar att det oftast räcker med sex till åtta deltagare för att säkerställa tillräckligt med empiriskt material för det som undersöks. Förklaringen till varför vi endast genomförde sex intervjuer var på grund av att vi ansåg det vara tillräckligt för att kunna besvara studiens syfte och forskningsfrågor. Eftersom det var sex deltagare kan studiens resultat inte generaliseras, utan det gav oss en förståelse för

de sex förskollärarnas utsagor kring arbetet med barns modersmål. Vi har dessutom en förståelse för att resultatet hade blivit annorlunda om vi hade kompletterat intervjuerna med observationer. Detta för att vi hade kunnat se hur förskollärarna medvetet samt omedvetet bland annat arbetar med de olika arbetssätten som lyfts. Detta påpekar även Ahrne och Svensson (2011), att kombinationen av båda metoderna kan säkerställa om intervjupersonerna gör det som de säger samt att det ger en mer fullständig bild av fenomenet som undersöks, men på grund av rådande omständigheter kunde vi inte använda metoden observation.

Studien har i utgångspunkt fenomenologisk hermeneutik som teori, vilket har gjort att vi har kunnat analysera förskollärarnas livsvärld med hjälp av hermeneutiska tolkningar. Därmed har vår förförståelse fått utrymme i analysen men som tidigare nämnt är analysen inte en absolut sanning då inget är slutligt tolkat (Molander, 2003), utan baserat på vår förförståelse. Om en annan individ hade analyserat det empiriska materialet hade det möjligtvis tolkats på ett annat sätt då det utgår från personens egen förförståelse. Dessutom hade förskollärarnas utsagor sett annorlunda ut, om någon annan individ hade genomfört intervjun med andra intervjuteman. Trots detta, kan vi se att studiens syfte och forskningsfrågor har blivit besvarade utifrån våra tolkningar och förståelser av det empiriska materialet.

9. Slutsats

Med avstamp i studiens syfte samt forskningsfrågor visade resultatet på att förskollärarna hade en förståelse för att barns modersmål har en betydelsefull roll i deras språkutveckling.

Det visade sig att vissa förskollärare arbetade för att stimulera barns modersmål på olika sätt, utifrån egna erfarenheter och kunskaper. I studiens resultat synliggörs diverse arbetssätt som möjliggör modersmålsutvecklingen såsom TAKK-tecken, bild-stöd, QR-koder, Penpal, böcker, utbildningar, Polyglutt och förskollärarnas egna språkkunskaper. Samtidigt upplevde förskollärarna olika hinder med att implementera barns modersmål, såsom kollegors inställning, vårdnadshavares åsikter samt värderingar, en saknad förtroende till deras egna kunskaper och otillräckliga resurser. Sammanfattningsvis av slutsatsen är att barns modersmål har en stor påverkan i deras lärande och utveckling, och det är förskollärarnas ansvar att lyfta och arbeta med barns modersmål i verksamheten. Därmed är förskollärares medvetenhet, inställning och vilja till att arbeta med barns modersmål avgörande för barns modersmålsutveckling.

10. Didaktiska implikationer och vidare forskning

I dagens läge är det många flerspråkiga barn som spenderar deras vardagar på förskolan och därmed kan denna studie ha nytta för förskollärare samt ge inspiration för olika arbetssätt, då studien har kommit fram till att deras medvetenhet, inställning och kunskaper har en stor påverkan för barns modersmålsutveckling. Därav behöver förskollärarna stärka och bli tryggare i sin egen pedagogiska roll och se över sitt eget arbetssätt. Det är viktigt för att inte endast synliggöra, utan även arbeta och stimulera barns modersmålsutveckling. Detta för att barn ska få tillgång till sitt eget modersmål i verksamheten. Genom en ökad kompetens, skapas fler förutsättningar och möjligheter för förskollärare att erbjuda barn en möjlighet för utveckling av sitt eget språk. I och med att studien har kommit fram till olika hinder för arbetet, är det viktigt att ta vara på varandras kunskaper då det kan underlätta samarbetet som kan resultera i att alla i arbetslaget får samma inställning till arbetet med barns modersmål.

Relevant för denna studie hade varit att studera vidare genom att införskaffa djupare kunskaper kring området genom att observera förskollärarnas förhållningssätt och verksamheten överlag. Med hjälp av metoden observation kan vi få syn på hur barns modersmål synliggörs i förskolans miljö, förskollärarnas omedvetna arbetssätt samt om de verkligen arbetar på det sätt som de tidigare uttryckt. Det hade dessutom varit relevant att ta del av vårdnadshavarnas perspektiv gällande arbetet med barns modersmål. På detta sätt kan vi få en förståelse av vårdnadshavarnas upplevelser kring förskollärarnas arbetssätt. Genom att intervjua vårdnadshavarna kan de även berätta om hur deras uttalanden och åsikter får utrymme i verksamheten samt om samarbetet mellan förskolan och hemmet visar sig på samma vis som förskollärarnas utsagor.

11. Referenslista

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Allwood, C.M. & Erikson, M.G. (2017). *Grundläggande vetenskapsteori: för psykologi och andra beteendevetenskaper*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Angelova, M och Gunawardena, D och Volk, D. (2006). Peer teaching and learning: Co-constructing language in a dual language first grade. *Language and Education*, vol.20, nr 3, s.173-190.
- Birkler, J. (2008). *Vetenskapsteori: en grundbok*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Bjar, L. & Liberg, C. (red.) (2010). *Barn utvecklar sitt språk*. (2., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Björkdahl Ordell, S., Dimenäs, J. & Davidsson, B. (2007). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Björk-Willén, P. (red.) (2018). *Svenska som andraspråk i förskolan*. (Första utgåvan). [Stockholm]: Natur & Kultur.
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Coelho, D., Andrade, A.I. & Portugal, G. (2018). The 'Awakening to Languages' approach at preschool: developing children's communicative competence. *Language Awareness*, 27(3), 197-221. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/09658416.2018.1486407>
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Ganuza, N. & Hedman, C. (2017). The Impact of Mother Tongue Instruction on the Development of Biliteracy: Evidence from Somali-Swedish Bilinguals. *Applied Linguistics*, 40(1), 108-131. DOI:10.1093/applin/amx010
- fHarju-Luukkainen, H. & Kultti, A. (red.) (2017). *Undervisning i flerspråkig förskola*. (Första upplagan). Malmö: Gleerups.
- Hu, J., Torr, J. & Whiteman, P. (2014). Parents don't want their children to speak their home language': how do educators negotiate partnerships with Chinese parents regarding their

- children's use of home language and English in early childhood settings?. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 34(3), 255-270. DOI: 10.1080/09575146.2014.927419
- Håkansson, G. (2019). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Kelly, L. (2015). Language Environment of Dual Language Learners and the Use of Language Support Practices. *New Waves-Educational Research and Development Journal*, 18(2), 1-15. Från: <https://eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=EJ1211416>
- Khejri, M. (2014). Teachers' Attitudes towards the Use of Mother Tongue as a Language of Instruction in Lower Primary Schools in Hamisi District, Kenya. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(1), 75-85. Från: http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_4_No_1_January_2014/9.pdf
- Kirsch, C. (2018). Young children capitalising on their entire language repertoire for language learning at school. *Language, Culture and Curriculum*, 31(1), 39-55. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/07908318.2017.1304954>
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in educational sciences 3021). Göteborg: Göteborgs universitet. Från: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/29219/1/gupea_2077_29219_1.pdf
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Langeloo, A., Mascarño Lara, M., Deunk, M.I., Klitzing, N.F. & Strijbos, J.W. (2019). A Systematic Review of Teacher–Child Interactions With Multilingual Young Children. *Review of Educational Research*, 89(4), 536–568. DOI: 10.3102/0034654319855619
- Lartec, J.K., Belisario, A.M., Bendanillo, J.P., Binas-o, H.K., Bucang, N.O., Cammagay, J.L.W. (2014). Strategies and Problems Encountered by Teachers in Implementing Mother Tongue-Based Instruction in a Multilingual Classroom. *IAFOR Journal of Language Learning*, 1(1), 1-16. Från: <https://eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=EJ1167236>
- Ljunggren, Å. (2013). *Erbjudanden till kommunikation i en flerspråkig förskola: fria och riktade handlingsområden* (Licentiatuppsats, Malmö Studies in Educational Sciences, 1653–6037). Malmö: Malmö högskola. Från: <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/15895/Ljunggren%20Lic%20MUEP.pdf?sequence=5>

- Michael-Luna, S. (2013). What linguistically diverse parents know and how it can help early childhood Educators: A case study of a dual language preschool community. *Early Childhood Education Journal*, 41(6), ss. 447-455. DOI: 10.1007/s10643-013-0574-9
- Molander, B. (2003). *Vetenskapsfilosofi: en bok om vetenskapen och den vetenskapande människan*. (2. uppl.) Stockholm: Thales
- Molyneux, P., Scull, J. & Aliani, R. (2016). Bilingual education in a community language: lessons from a longitudinal study. *Language and Education*, 30(4), 337-360. DOI: 10.1080/09500782.2015.1114630
- Nesteruk, O. (2010). Heritage language maintenance and loss among children of Eastern European immigrants in the USA. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 31(3), ss. 271-286. DOI: 10.1080/01434630903582722
- Nilsson, J. & Bunar, N. (2016). Educational responses to newly arrived students in Sweden: Understanding the structure and influence of post-migration ecology. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60(4), 399-416, DOI: 10.1080/00313831.2015.1024160
- Petersen, P. (2018). Beyond Borders-Digital Tablets as a Resource for Pre-school Children's Communication in a Minority Language. *Designs for Learning*, 10(1), 88-99. DOI: 10.16993/dfl.87
- Putjata, G. (2018). Multilingualism for Life-Language Awareness as Key Element in Educational Training: Insights from an Intervention Study in Germany. *Language Awareness*, 27(3), 259-276. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/09658416.2018.1492583>
- Ricœur, P. (1992). *Från text till handling: en antologi om hermeneutik*. (3., rev. uppl.) Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion.
- Sandberg, A. & Sandström, M. (red.) (2012). *Kritiska händelser för lärande i förskolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Selander, S. & Ödman, P. (red.) (2005). *Text och existens: hermeneutik möter samhällsvetenskap*. Göteborg: Daidalos.
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. (Licentiatuppsats, Malmö Studies in Educational Sciences, Series 2011:16). Malmö: Holmbergs. Från: <http://muep.mau.se/handle/2043/11603>
- Skolverket. (2018). *Läroplanen för förskolan, Lpfö18*. Stockholm: Skolverket.
- Vaish, V. (2012). Teacher beliefs regarding bilingualism in an English medium reading program. *International Journal Of Bilingual Education and Bilingualism*, 15(1), 53-69. DOI: 10.1080/13670050.2011.594496

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Stockholm: Vetenskapsrådet.

Walk, A., Matsuo, H. & Giovanoni, A. (2015). Preschool Predictors of Kindergarten Language Outcomes. *IAFOR Journal of Education*, 3(1), 131-149. Från: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1100616>

12. Bilaga 1

Samtyckesblankett till förskollärare

Hej!

Vi heter Valentina Ramadani och Lina Teow och vi är inne på vår sista termin på förskolläraryrket på Halmstad Högskolan. I vårt examensarbete har vi valt att fördjupa oss kring hur förskollärare upplever arbetet med barns modersmål. På grund av rådande omständigheter, Covid-19, har vi valt att intervjua via telefonsamtal. Därmed har vi skickat ut detta informationsbrev till dig för att be om ditt samtycke till att delta i studien och du får när som helst avbryta intervjun utan motivering. Vi kommer även att spela in samtalet ifall vi får ett godkännande från dig, detta för att vi ska kunna transkribera materialet. Anledningen varför vi har valt att spela in är för att vi anser att det vara svårt att hinna anteckna under intervjun och vi är rädda för att missa väsentlig information. Du kommer att vara anonym i vår studie och ditt svar kommer enbart att användas till detta arbete, därefter raderas dina intervjusvar. När studien är godkänd och avslutad, får ni mer gärna hör av er till oss ifall ni skulle vilja ta del utav vårt examensarbete.

Genom att delta i intervju, ges ditt godkännande för deltagande.

Tack på förhand.

Med vänliga hälsningar

Valentina Ramadani och Lina Teow

Valentina Ramadani- valram17@student.hh.se

Lina Teow- linteo16@student.hh.se

13. Bilaga 2

Tema till intervju om arbetet med barns modersmål

- Barns modersmål
- Din pedagogiska roll
- Arbetsätt
- Möjligheter och hinder

Lina Teow och Valentina Ramadani

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se